

19. 12. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Změna okolností podle NOZ

Nový občanský zákoník (dále jen „NOZ“) přináší novinku v oblasti smluvního práva, a to obecnou výhradu změny okolností. Clausula rebus sic stantibus („za předpokladu, že věci zůstanou, jak jsou“) se podle současného civilního práva uplatní pouze v případě smlouvy o smlouvě budoucí a v ustanoveních obchodního zákoníku o smlouvě o uložení věci. Nově od 1. ledna 2014 bude tato výhrada změny okolností aplikovatelná na všechny smluvní vztahy, neboť NOZ vychází z pojetí, že clausula rebus sic stantibus je mlčky ujednána v každé smlouvě, ledaže je smluvními stranami vyloučena.

WEINHOLD LEGAL

Ustanovení § 1764 NOZ stanoví, že změní-li se po uzavření smlouvy okolnosti do té míry, že se plnění podle smlouvy stane pro některou ze stran obtížnější, nemění to nic na její povinnosti splatit dluh, s výjimkou případů stanovených v § 1765 a 1766 NOZ. Podle důvodové zprávy vychází NOZ ze zásady, že *smlouva strany zavazuje a že strany jsou povinny chovat se podle toho, co si ve smlouvě ujednaly*. Nicméně NOZ reflektuje, že po uzavření smlouvy mohou nastat nepředvídané změny okolností takového rázu, že zvláště hrubě naruší poměr zájmů stran. V souladu s ustanovením § 1765 NOZ, dojde-li ke změně okolností tak podstatné, že změna založí v právech a povinnostech stran zvláště hrubý nepoměr znevýhodněním jedné z nich buď neúměrným zvýšením nákladů plnění, anebo neúměrným snížením hodnoty předmětu plnění, má dotčená strana právo domáhat se vůči druhé straně obnovení jednání o smlouvě, prokáže-li, že změnu nemohla rozumně předpokládat ani ovlivnit a že skutečnost nastala až po uzavření smlouvy, anebo se dotčené straně stala až po uzavření smlouvy známou. Pokud se strany nedohodnou v přiměřené lhůtě, může soud rozhodnout v souladu s § 1766 odst. 1 NOZ o zrušení dotčeného závazku, případně o jeho úpravě takovým způsobem, aby došlo k obnovení rovnováhy práv a povinností stran. Toto právo musí být uplatněno u soudu v přiměřené lhůtě, přičemž platí domněnka, že tato lhůta činí dva měsíce od okamžiku, kdy strana musela změnu okolností zjistit. Oproti současné úpravě, kdy (s výše uvedenou výjimkou) si bylo nutné výhradu změn okolností ve smluvním vztahu ujednat, bude podle NOZ výhrada změn okolností platit vždy, ledaže ji strany vyloučí podle § 1765 odst. 2 tím, že na sebe převezmou nebezpečí změny okolností.

Lze shrnout, že pokud na sebe smluvní strany nepřevzou nebezpečí změny okolností, možnost zrušení nebo změny závazku (prostřednictvím soudu) bude využitelná, nastane-li taková změna okolností, která bude podstatná, nepředvídatelná a dotčenou stranou neovlivnitelná. Důvodová zpráva k NOZ se snaží upřesnit, co pod tuto kvalifikaci nelze zahrnout a uvádí, že výhrada tohoto typu *nekryje takovou změnu poměrů, jež byla vyvolána prostým vývojem ekonomiky a trhu, nebo která pojmově spadá do okruhu tzv. běžného podnikatelského rizika*. Nelze proto očekávat, že by soudy např. rušily úvěrové smlouvy v případě, kdy se klient ocitl v platební neschopnosti. Konkrétní případy změny okolností, ve kterých bude § 1765 použitelný, je však těžko předvídatelný a nezbývá než počkat na jejich budoucí upřesnění rozhodovací praxí soudů.

Ondřej Havlíček

[Weinhold Legal, v. o. s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)